# Ajánló

**Áldozatsegítés Európában 2004. Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény előkészítéséhez készült tanulmányok és dokumentumok. Bp. IM Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága. 2005. 285 oldal.**

Az Európai Unió tagállamai számára a 2001. márciusában elfogadott, az áldozat büntetőeljárásbeli jogállásáról szóló kerethatározat fogalmazza meg a bűncselekmények áldozatait megillető jogokat, amelyeket a tagállamok kötelesek biztosítani. Magyarországon is megkezdődött az áldozatsegítés és a kompenzáció szempontjainak figyelme vétele, elkészült az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény koncepciója. A kötetben közreadott tanulmányok a koncepció kialakításánál felhasznált legfontosabb nemzetközi dokumentumokat és két európai ország szabályozását ismertetik.

Dr. Görgényi Ilona tanulmánya a kérdéskör legfontosabb fogalmait, illetve nézőpontjait tekinti át. Dr. Fogarassy Edit dolgozata a bűncselekmények áldozatainak jogait alkotmányjogi és szociális megközelítésben vizsgálja. Dr. Róth Erika a sértett a büntetőeljárásbeli helyzetét választotta tanulmánya témájául. Dr. Fehér Lenke Európai Áldozatvédő Fórum tevékenységének hatásait elemzi. Ezt követően az Európai Unió Bizottságának jelentését olvashatjuk az első bekezdésben említett Kerethatározat végrehajtásáról. Dr. Kígyóssy Katinka dolgozata az áldozatvédelem franciaországi helyzetét, Dr. Ligeti Katalin írása pedig az áldozati jogok németországi szabályozását ismerteti. A kötetet záró dokumentum a Német Szövetségi Kormánynak a sértettek büntetőeljárási jogai tárgyában készült törvénytervezetét, illetve a tervezet kommentárját tartalmazza.

A Dr. Gönczöl Katalin miniszteri biztos bevezetőjével megjelent kiadvány jól szolgálja a hazai büntetőpolitikában még újszerűnek számító témakör megismertetését.

**Dr. Békeffy Lajos: Isten diplomatája. A 100 éve született Dag Hammarskjöld titkos naplójából. Bp. Magyar Református Presbiteri Szövetség – Éjféli Kiáltás Misszió. 2005. 168 oldal.**

Dag Hammarskjöld svéd diplomata, az ENSZ második főtitkára 56 éves korában egy békemisszió során tisztázatlan körülmények között bekövetkezett légi katasztrófa miatt 1961. szeptember 18-án vesztette életét Kongóban, amely ma Zaire-ként ismert. (Az azóta előkerült bizonyítékok azt valószínűsítik, hogy halálát nem baleset, hanem merénylet okozta.)

Halála után előkerült titkos lelki naplója meglepte az egész akkori világot. Ebből kiderült, hogy élt egy másik Dag Hammarskjöld is, aki szárnyaló imákban fordult Istenhez és mély gondolatokban fogalmazta meg földi küldetése lényegét.

Hammarskjöld személyiségében jelentős szerepet játszott a hit mellett a kultúra és a természet szeretete is. Sokoldalú, reneszánsz ember volt a 20. század közepének leszűkített mozgásterében, amelyet a kétpólusú világ hidegháborús küzdelme okozott. Alakját jól jellemzi a következő két idézet, amelyet halála után írtak róla: „Sem Nyugatnak, sem Keletnek nem akart szolgálni, hanem az élő Istennek" – „Tetteiben mindig is érvényesítette a vallásos és etikai normá-

kat, magánéletében és közszolgálatában egyaránt. Ez biztosította azt a lenyűgöző összefogottságot, ami életének minden részét, területét jellemezte".

A szerző, Dr. Békeffy Lajos lelkész, publicista, a Pálhalmai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet börtönlelkésze könyvében bemutatja egyrészt Hammarskjöld élettörténetét, másrészt belső, szellemi világát. A szép kiállítású, képekkel gazdagon illusztrált kötet méltó módon emlékezik meg a száz éve született – Magyarországon kevéssé ismert – svéd diplomatáról és gondolkodóról.

**Berta Gyula: Börtön, börtön, börtön... A Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet története alapításának 100. évfordulójára. Kaposvár: Somogy Megyei Bv. Intézet. 2005. 212 oldal.**

Kaposváron 1905. szeptember 8-án lerakják az igazságügyi palota és a börtön alapkövét. A gyanútlan XXI. századi, a Monarchiáról általában csak szép elképzelésekkel rendelkező olvasó nem is hinné, milyen huzavona, ádáz politikai csatározások előzték meg ezt az időpontot. S azután sem lettek könnyebbek a körülmények: az építkezést az építőmunkások sztrájkja lassította. „1907 márciusában kezdik költöztetni a börtönt, minden felszerelésével együtt, mit 1907. május 1-re be is fejeznek, mintegy 112 rabot költöztetnek át. Ettől kedve teljes üzemmódban éli a börtön mindennapjait" – írja a szerző, Berta Gyula.

Mint a könyvből megtudhatjuk: a kaposvári börtön történetének jelentős fejezete a rabgazdaság megalapítása 1928-ban. Érdekes összeállítás hasonlítja össze a fogvatartottak 1932. júniusi, illetve 2005. februári élelmezését. Ami az ellátást illeti: II. világháború évei alatt azután megjelentek a gyári ételek: levesporok, porfőzelékek; 1950 elejére megszűnt a rabgazdaság, beolvasztották a kaposvári állami gazdaságba, emiatt ellátási nehézségek adódtak. Egy 1951-es kimutatás szerint 54 politikai, illetve 111 köztörvényes fogvatartott „lakott" a börtönben. A szerző szerint az ötvenes évek elején a kaposvári Igazságügyi Építő Vállalat volt az ország legnagyobb létszámú internáló tábora. Folytathatnánk a sort a kötet érdekesebbnél-érdekesebb részleteinek felvillantásával...

Berta Gyula rendkívüli munkával gyűjtötte össze és tette közzé a Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet százéves történetének dokumentumait. Könyve hasznos és tanulságos olvasmány a szakemberek és a „laikusok" számára egyaránt, hiszen a XX. század szakmatörténeti- és történelmi olvasókönyveként is forgatható.

**Kádár András Kristóf: A vétkesség vélelme. Sérelmes bánásmód és védői tevékenység az előzetes letartóztatásban lévő terheltek ellen folyó eljárásban. (Szerkesztette: Kőszeg Ferenc.) Bp. Magyar Helsinki Bizottság. 2004. 170 oldal.**

A könyv első, bevezető jellegű fejezete az előzetes letartóztatás időszerű problémáit tekinti át: foglalkozik – többek között – az előzetes letartóztatás okaival, gyakorlatával, időtartamával, kitér a rendőrségi fogdákban végrehajtott előzetes letartóztatásra és a védői szerep nyújtotta lehetőségekre. A második fejezet a Magyar Helsinki Bizottságnak az előzetes letartóztatást érintő megfigyelő tevékenységét tárgyalja, különválasztva a fogdamegfigyelést és a börtönmegfigyelést. A harmadik fejezet az előzetesen letartóztatottakkal kapcsolatos kutatás elveit és módszerét mutatja be. A negyedik fejezet a „Bántalmazás, lélektani nyomásgyakorlás és egyéb sé-

relmes bánásmód a büntetőeljárásban" címet viseli, amely a címében jelzett tartalmakon túl kitér a jogorvoslat lehetőségeire is. Az utolsó, ötödik fejezet az előzetesen letartóztatottak védelmének kérdéskörét tárgyalja. A „Mellékletek" az előzetesen letartóztatottak helyzetét vizsgáló kérdőívet, illetve a kutatásban részvevők neveit tartalmazza.

A fényképekkel illusztrált, sok statisztikai elemzést tartalmazó, kiválóan szerkesztett kiadvány a tényekből indul ki, és pontos megfogalmazásokra törekszik. Jó lenne, ha minél több büntetés-végrehajtási szakember ismerkedne meg a Magyar Helsinki Bizottság által közzétett összegzésekkel (a most tárgyalt könyvön kívül lásd még a „Kettős mérce. Börtönviszonyok Magyarországon" című kötetet is), mert mindig fontos szembesülni a „külső kontroll" vélekedéseivel.

**Tamási Erzsébet: Bűnös áldozatok. A családon belüli erőszak férfi szereplői. Bp. BM Kiadó. 2005. 216 oldal.**

„A családon belüli erőszak a közfelfogásban a nőkkel és gyermekekkel szemben megnyilvánuló férfi agressziót jelenti. A partnerek közötti erőszakkal végződő konfliktusok nyilvánosságra kerülő koreográfiája szerint a nők áldozatok, a férfiak elkövetők. A férfiak bántalmazottként, még inkább áldozatként elvétve fordulnak elő, ha nő kéztől éri őket sérelem, kollektív társadalmi elhallgatás övezi létüket" – írja a kiadvány fülszövege.

Tamási Erzsébet könyve ezt a társadalmi tabut vizsgálja, a nemzetközi és hazai kutatások eredményei alapján nemcsak a férfiak bántalmazó, hanem áldozati szerepét is elemzi. Bemutatja a nemek közötti intim kapcsolatokban megjelenő erőszak okait, hátterét, a megoldás lehetséges módjait.

A kriminológus szerző (a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kriminológiai Tanszékének munkatársa) által lefestett kép elszomorító, helyenként reménytelennek tűnik, de felvillantja az élhető, emberibb együttélés lehetőségeit is. Tamási Erzsébet meggyőződése, hogy a nők és a férfiak erőszaktól mentesebb viszonyát a bűnbakkeresés, a személyes rivalizálás helyett a szakértők, kutatók és főként az érintettek közös, felelősségteljes gondolkodása hozhatja létre.

A monográfia bizonyára vitát vált ki szakmai és olvasói körökben egyaránt a benne kifejtett nézetek miatt, s azt a tényt se feledjük, hogy elsőként egy nő emelt szót a hazai szakírók közül a férfiak védelmében.

**Ünnepi kötet. Wiener A. Imre 70. születésnapjára. Szerkesztette: Ligeti Katalin. Bp. KJK – Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. 2005. 575 oldal. (Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum 16.)**

Wiener A. Imre jogtudós, professzor, gyakorló büntetőjogász a magyar büntető jogtudomány egyik legjelentősebb alakja. Tudós kollégák és pályatársak, idősebb és fiatalabb tanítványok mellett a gyakorlat jeles képviselői is tanulmánnyal tisztelegtek Wiener A. Imre előtt a 70. születésnapjára megjelent ünnepi kötetben.

Az Ünnepelt széles büntetőjogi érdeklődését és munkásságát is tükrözi, hogy a büntetőjog minden területéhez kapcsolódóan készültek munkák, lehetővé téve a szerkesztő általi tematikai csoportosításukat. A könyvben 37 tanulmány jelent meg. Közülük csak azok kiemelésére vál-

lalkozhattunk, amelyek a börtönügy, illetve a büntetés-végrehajtás tárgyköréhez viszonylag szorosan kötődnek.

Mezey Barna dolgozata a fenyítőházak 17-18. századi dél-német modelljét vázolja fel. Nagy Ferenc tanulmánya az elektromos házi őrizet alkalmazását mutatja be nemzetközi (európai) körkép keretében. Lévay Miklós az Európa Tanács R (2003) 20. számú, a fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről szóló ajánlást elemzi. Lőrincz József írásának címe: „Útkeresés a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásában az ezredfordulón". Ugyan nem börtönügyi vonatkozású, de az előző két tanulmányhoz tematikailag kapcsolódik Csemáné Dr. Váradi Erika dolgozata, amely a gyermek- és fiatalkorú áldozatok speciális megközelítését vizsgálja a nemzetközi büntető-igazságszolgáltatási dokumentumok, illetve egyes országok gyakorlata tükrében.

A rendkívül gazdag tartalmú, szép kiállítású ünnepi kötet Dr. Wiener A. Imre publikációinak felsorolásával zárul.

*Deák Ferenc István*

*(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből*

## Helyesbítés

A Börtönügyi Szemle legutóbbi, 2005. 3. számában megjelent „A büntetés-végrehajtási intézetek katasztrófa-veszélyeztetettsége" című tanulmány szerzője, Dr. Albert Albert arra kérte a szerkesztőséget, hogy a Felhasznált irodalomból kimaradt következő tétel közreadására nyújtson lehetőséget:

„Szakmai konzultáció 2005. augusztus 8-án a BVOP Védelmi Főosztály vezetőjével, Szécsi István bv. ezredessel és helyettesével, Davola József bv. alezredessel".